

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА РЕЛІГІЄЗНАВСТВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою

Факультету суспільно-гуманітарних наук
протокол №2 від «15» вересня 2022 р.

Голова вченої ради

Олена АЛЕКСАНДРОВА

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ
ПІДГОТОВКИ МАГІСТЕРСЬКИХ РОБІТ**

Галузь знань:

03 Гуманітарні науки

Спеціальність:

033 Філософія

Рівень вищої освіти:

другий (магістерський)

Методичні рекомендації для розробки магістерських робіт : для студентів спеціальності 033 «Філософія» / Ломачинська І.М. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2022. 21 с.

Укладач:

Ломачинська Ірина Миколаївна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка.

©КУБГ, 2022

ЗМІСТ

Вступ	4
Основні вимоги до виконання магістерської роботи.....	5
1. Загальні положення.....	6
2. Вимоги до змісту магістерської роботи.....	8
3. Етапи роботи над магістерською роботою.....	13
4. Наукове керівництво виконанням роботи.....	15
5. Правила оформлення магістерської роботи.....	15
6. Захист магістерської роботи.....	17
Додатки.....	20
Додаток А. Титульний аркуш магістерської роботи.....	20
Додаток Б. Приклади оформлення бібліографічного опису в списку використаних джерел.....	21
Використані джерела.....	28

ВСТУП

Методичні рекомендації розроблені для студентів освітньої програми "Філософія" другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Метою рекомендацій є надання студентам необхідної методичної допомоги в організації раціональної та ефективної роботи по підготовці до кваліфікаційного іспиту та захисту магістерського дослідження, а також поради щодо вибору теми, аналізу літератури; проведення дослідження, узагальнення та викладення матеріалу, вимоги щодо змісту, обсягу та оформлення робіт, підготовки їх до захисту перед Екзаменаційною комісією.

Підготовка магістерського дослідження передбачає формування наступних фахових компетентностей:

ЗК - 03. Комунікаційна. Здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності. Здатність працювати у команді. Вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення, основами спілкування іноземними мовами.

ЗК - 04. Інформаційна. Здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань. Здатність до ефективного використання інформаційних технологій в соціальній і професійній діяльності.

ЗК - 05. Науково-дослідницька. Здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності. Володіння науково-дослідними методами відповідного фахового спрямування. Обізнаність в особливостях проектної діяльності, готовність до її реалізації. Критична обізнаність та інтелектуальна чесність. Здатність до нестандартних рішень типових задач і здатність вирішувати нестандартні завдання.

ЗК - 06. Самоосвітня. Здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку. Спрямованість на розкриття особистісного потенціалу та самореалізацію. Прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху.

ФК – 1. Організаційна. Здатність планувати, організовувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність і взаємодію її суб'єктів

ФК – 4. Аналітична. Здатність до аналізу, оцінки і прогнозування соціальних, політичних, економічних та культурних процесів із застосуванням фахових знань.

ФК – 6. Управлінська. Вміння використовувати професійні знання в процесі прийняття управлінських рішень. Здатність до планування, організації та управління своєю професійною діяльністю і роботою в різних колективах.

ФК - 7. Особистісно-перетворювальна. Здатність самовизначитися у соціальному і професійному житті шляхом реалізації безперервної освіти. Можливість використовувати додаткові знання для становлення конкуренто-спроможного фахівця-філософа.

Виконання магістерських робіт передбачає наступні програмні результати навчання:

ПРН – 06-з. Знання історії розвитку етичних вчень, володіння основними поняттями моральної свідомості, еволюцією моральності в історії культури і аналіз сучасних проблем теоретичної і прикладної етики. Знання про історію естетичних вчень, основних категорій естетики, природи і особливостей естетичної і художньої творчості.

ПРН – 02 – у. Здатність критично аналізувати, оцінювати та застосовувати знання в контексті професійної діяльності.

ПРН – 03 – у. Володіння навичками наукового дослідження в галузі філософії.

ПРН – 05 – у. Здатність підготовки аналітичних матеріалів із суспільствознавчих і гуманітарних питань. Підготовка та управління реалізацією гуманітарних проектів.

ПРН – 03 – с. Здатність продемонструвати інноваційні підходи до власної освіти й діяльності, здатність постійно опрацьовувати значний обсяг нової інформації, сприймати модерні ідеї, опановувати сучасні інтелектуальні технології.

ПРН – 04 – с. Володіння навичками культурно-просвітницької діяльності, спрямованої на популяризацію філософських знань і піднесення рівня філософської культури суспільства.

ПРН – 06 – с. Здатність організувати професійну самоосвіту, самовиховання та самоменеджмент.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Магістерська робота – це індивідуальне або колективне завдання науково-дослідницького, творчого характеру, яке виконує студент на завершальному етапі фахової підготовки за освітнім ступенем магістра і є однією із форм виявлення теоретичних і практичних знань, умінь їх застосовувати при розв’язуванні конкретних наукових та соціальних завдань і містить елементи наукової новизни в даній галузі знань або напрямку практичної діяльності.

Наукові керівники дипломних і магістерських робіт призначаються з-поміж висококваліфікованих педагогічних або науково-педагогічних працівників Університету, які мають, як правило, науковий ступінь і/або вчене звання.

Основними завданнями виконання магістерської роботи є:

- Закріплення та поглиблення теоретичних знань та набуття умінь самостійного вирішення конкретних завдань галузі;
- Розвиток умінь студента самостійно систематизувати та аналізувати літературу з теми, оволодіння методикою досліджень узагальнень та логічного викладу матеріалу;
- Здатність до використання методів інформаційно-аналітичного дослідження.

В магістерській роботі студент повинен:

- Показати якісний теоретичний рівень щодо комплексного аналізу обраної наукової проблеми, здатність до критичного осмислення різних наукових підходів щодо означеної проблеми.
- Обґрунтувати актуальність теми, відповідність її сучасному стану розвитку науки, практичним завданням галузі.
- Уміти критично аналізувати дисертаційні дослідження, монографічні та періодичні видання з теми, узагальнювати матеріали діяльності підприємств і організацій, робити аналітичні висновки і пропозиції.
- Дати характеристику історії досліджуваної проблеми.
- Показати умінь та навички в проведенні експерименту та прогностичного аналізу.
- Уміти узагальнювати результати, застосовувати сучасні методи оцінки економічної і соціальної ефективності запропонованих заходів, лаконічності формулювати висновки і аргументації, обґрунтувати практичні рекомендації виробництву.

Загальними вимогами до магістерської роботи є:

- цільова спрямованість;
- чітка побудова;
- логічна послідовність викладу матеріалу;
- глибина дослідження і повнота висвітлення питань;
- переконливість аргументацій;
- стислість і точність формулювань;

- конкретність викладу результатів роботи;
- доказовість висновків і обґрунтованість рекомендацій;
- грамотне оформлення.

При написанні магістерської роботи студент повинен обов'язково посила-тися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати.

У тексті магістерської роботи необхідно стисло, логічно і аргументовано викладати зміст і результати досліджень, уникати загальних слів та бездоказових тверджень..

Магістерська робота повинна бути виконана державною (українською) мовою. До захисту магістерських робіт допускаються студенти, які виконали всі вимоги навчального плану, пройшли і захистили педагогічну та виробничу прак-тику, подали в установлений термін магістерську роботу, позитивний відгук на-укового керівника та рецензію від провідної організації (за профілем практичної спрямованості магістерської роботи). **На час дії воєнного стану в Україні мо-жлива підготовка внутрішньої рецензії (від фахівця у галузі, який є співро-бітником Київського університету імені Бориса Грінченка).**

2. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

2.1. Текст магістерської роботи має містити:

- Титульний аркуш;
- Зміст;
- Перелік умовних позначень (при необхідності);
- Вступ;
- Основну частину;
- Загальні висновки;
- Список використаних джерел;
- Додатки (при необхідності).

2.2. Титульний аркуш магістерської роботи

Титульний аркуш магістерської роботи містить (*Додаток А*):

- найменування вищого навчального закладу, де виконана магістерська робота;
- назва магістерської роботи; індекс УДК;
- прізвище, ім'я, по батькові автора; група, курс, спеціальність;
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника;
- місто і рік.

2.3. Зміст

Зміст подають на початку наукової роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаної літератури тощо.

2.4. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності).

Якщо в науковій роботі вжита специфічна термінологія, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення і таке інше, то їх перелік може бути поданий у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом.

Перелік треба друкувати двома колонками, в яких зліва за абеткою наводять, наприклад, скорочення, справа - їх детальну розшифровку.

Не варто створювати власних скорочень, якщо в цьому немає необхідності, а також вказувати ті скорочення, що не є визначальними для розкриття змісту магістерського дослідження.

2.5. Вступ

У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми, дається характеристика сучасного стану досліджуваної проблеми, визначається мета магістерської роботи й завдання, вказується предмет та об'єкт дослідження, визначаються методи дослідження, його теоретичне та практичне значення. У вступі варто вказати апробацію дослідження, структуру роботи та перелік ключових термінів. Рекомендований обсяг вступу - 2,5 - 3 сторінки тексту.

Загальну характеристику магістерської роботи у Вступі подають в рекомендованій нижче послідовності.

Актуальність теми дослідження: Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми (наукового завдання) стисло і конкретно обґрунтовують актуальність і доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки чи виробництва, особливо на користь України. Визначення актуальності дослідження - це авторська праця магістра, тому посилання на цитати не наводять!

Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Рекомендований обсяг – 1 - 1,2 сторінки тексту.

Мета і завдання дослідження: Формулюють мету роботи та завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. *Мета* розкриває зміст тематики дослідження, і має бути логічно взаємопов'язаною з темою магістерської роботи.

Для досягнення поставленої мети дослідження студент визначає послідовне виконання відповідних завдань, як:

- обґрунтування теоретичних засад дослідження;
- аналіз історичних аспектів розвитку проблемного питання наукового дослідження;
- обґрунтування системи заходів щодо вирішення проблеми;
- визначення подальших перспектив розвитку досліджуваного питання;
- розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження в практиці відповідних установ і організацій.
- характеристика питання охорони праці в контексті досліджуваної проблеми.

Завдання дослідження будуються у відповідній логічній послідовності відповідно до змісту магістерської роботи. Рекомендована кількість завдань для магістерської роботи – шість.

Об'єкт, предмет дослідження:

Об'єкт дослідження — це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення. *Предмет дослідження* міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага магістра, оскільки предмет дослідження визначає тему магістерської роботи, визначеної на титульному аркуші як її назва.

Методи дослідження: Подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети.

Метод теоретичного дослідження - це сукупність прийомів та операцій, при допомозі і через яких здійснюється та чи інша конкретна практична або теоретична діяльність. У магістерській роботі необхідно детально розписати, де, на якому етапі наукового дослідження використовувався той чи інший науковий метод. Перераховувати методи треба не відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів. Рекомендований обсяг - 0, 5 сторінки тексту.

Теоретичне значення магістерського дослідження полягає у можливості її подальшого використання як теоретичної основи для комплексних наукових досліджень у означеній галузі.

Практичне значення одержаних результатів

У магістерській роботі, що має теоретичне значення, треба подати відомості про наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання, а в магістерській роботі, що має прикладне значення — відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації щодо їх використання.

Апробація результатів магістерської роботи

Вказується, на яких наукових конференціях оприлюднено результати досліджень, викладених у магістерській роботі.

Структура роботи містить кількість розділів, підрозділів роботи, її загальний кількісний обсяг; кількість позицій списку використаних джерел, кількість додатків та обсяг сторінок, на яких вони вміщені.

Ключові терміни подаються в лапках через кому без подальшого визначення (6- 8 одиниць).

2.6. Основна частина

Основна частина магістерської роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу передують *передмова* з коротким описом вибраного напряму й обґрунтуванням застосованих методів досліджень та вказівкою ключових термінів. *Основна частина* роботи повинна мати чітку логічну структуру і, як правило, поділяється на 3-4 розділи. Кожний розділ починають з нової сторінки. Перший, зазвичай, присвячується теоретико-методологічним аспектам досліджуваної теми. Обов'язковою складовою першого розділу є аналітичний огляд літератури, в якому студент окреслює основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою. Огляд літератури варто розпочати із законодавчих та нормативних джерел, що регулюють діяльність в обраній студентом для дослідження галузі. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, здобувач повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми. Кожне анотоване джерело повинне містити посилання на відповідну позицію в списку використаних джерел (за зразком – [1], [7], [15] тощо.). Кожне магістерське дослідження має містити посилання на автореферати і дисертації українських (в ідеалі - і зарубіжних авторів) з означеної проблеми, а також статті у наукових виданнях. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме стосовно необхідності проведення досліджень у даній галузі. Анотований огляд літератури повинен містити аналіз не менше половини джерел, представлених у списку літератури.

Другий розділ присвячується аналізу стану об'єкту дослідження, третій розділ (в ідеалі) повинен містити практичні аспекти реалізації досліджуваної теоретичної проблеми, рекомендації та пропозиції щодо її вирішення та перспективи подальших досліджень.

Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній автором. Усі розділи повинні бути логічно пов'язані між собою. На початку кожного підрозділу магістр зазначає конкретне завдання, яке потребує подальшого розгляду, вказує дослідників, чиї праці стали основою для наукового аналізу. У тексті роботи обов'язково має бути представлений аналіз різних позицій дослідників, визначені найбільш проблематичні дискусійні питання, зазначений авторський підхід до означеної проблеми. При визначенні понятійного апарату дослідження бажано використовувати трактування термінів, представлене у законодавчій та нормативній базі щодо даної галузі знань, а також у енциклопедичних та довідкових виданнях. У кінці підрозділу зазначаються короткі висновки із досліджуваного теоретичного матеріалу (1 абзац, 0,3 - 0,5 сторінки).

Наприкінці кожного розділу в тексті формулюються висновки до розділу зі стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць. Висновки мають бути чіткі, змістовні, логічні, відповідати завданням, поставленим на початку розділу, нести наукову новизну чи особисту думку автора до уже відомого матеріалу як результату проведеного дослідження.

2.7. Висновки

Заключна частина роботи - висновки - це коротке резюме з усього змісту магістерської роботи, де викладають найбільш важливі наукові та практичні результати, що отримані в процесі роботи над обраною темою, та формулюють рекомендації щодо наукового та практичного використання здобутих результатів. Вони починаються з визначення актуальності наукової задачі або проблеми, за вирішення якої студент претендує на отримання освітньо-кваліфікаційного рівня магістра. Висновки логічно пов'язані із завданнями дослідження і мають відповідну до завдань нумерацію. Кожна позиція висновків - 1 логічно взаємопов'язаний абзац обсягом до 0, 5 стор. без подальших маркованих ділень. Обсяг заключної частини – 2,5-3 сторінки.

2.8. Список використаних джерел

У Списоку використаних джерел (*Додаток Б*) слід розміщувати всі текстові та електронні джерела за алфавітом. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної справи.

2.9. Додатки

За необхідності до додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття наукової роботи: таблиці допоміжних цифрових даних; схеми чи ілюстрації допоміжного характеру. На всі таблиці, схеми чи нормативні документи, зазначені у Додатках, мають бути посилання на джерела: *Цитовано за: [7, С.15]*. Якщо схеми чи таблиці, представлені у Додатках, є авторськими, необхідно зазначити: [*складено автором*].

3. ЕТАПИ РОБОТИ НАД МАГІСТЕРСЬКОЮ РОБОТОЮ

Весь процес роботи над дослідженням поділяється на три основні етапи:

- ✓ підготовчий;
- ✓ етап роботи над змістом;
- ✓ заключний етап.

Підготовчий етап розпочинається з вибору теми магістерської роботи, її осмислення та обґрунтування актуальності. Студенту надається право обрати тему магістерської роботи, визначену кафедрою філософії, або запропонувати свою з обґрунтуванням доцільності її розробки. Вибір теми студент здійснює з науковим керівником, враховуючи особисті попередні напрацювання та зацікавленість певною проблемою. Підхід до вибору теми повинен бути творчим і охоплювати актуальну проблематику сьогодення, ґрунтуватися на раніше виконаних дослідженнях, які знайшли відображення в курсових роботах, рефератах та доповідях на наукових студентських конференціях.

Студент має право на самостійний вибір теми. Він повинен написати заяву на ім'я завідувача кафедри (*Додаток Д*), в якій обґрунтовує вибір теми, формулює назву, і вказує ПП наукового керівника роботи. Запропонована тема обов'язково обговорюється на засіданні кафедри (циклової комісії) і, за умови позитивного рішення, затверджується як тема дипломної (магістерської) роботи.

Підхід до вибору теми повинен бути творчим і охоплювати актуальну проблематику сьогодення, ґрунтуватися на раніше виконаних дослідженнях, які знайшли відображення в курсових роботах, рефератах та доповідях на наукових студентських конференціях.

У випадку необхідності зміни чи уточнення теми магістерського дослідження, затвердженого наказом по ВНЗ, студентом пишеться заява на ім'я декана історико-філософського факультету з відповідним погодженням завідувача кафедри філософії. Термін написання заяви – не пізніше, ніж за 2 місяці до захисту.

Схема написання та оформлення магістерської роботи:

- Вибір теми та її обґрунтування;
- Виявлення підбір та вивчення літератури з теми;
- З'ясування об'єкта, предмета, завдань дослідження;
- Складання плану роботи та узгодження його з керівником;
- Викладення тексту роботи відповідно до її структури;
- Формулювання висновків;
- Написання вступу та огляду використаних джерел;
- Літературне редагування.

В процесі виконання магістерської роботи студент дотримується графіку консультацій, узгоджених з науковим керівником, затверджених завідувачем кафедри філософії та викладених у **завданнях на магістерську роботу** (*Додаток Е*).

Зброшурована магістерська робота та її електронна версія подаються студентом завідувачу випускаючої кафедри, який приймає остаточне рішення щодо

її допуску до захисту в Екзаменаційній комісії з захисту магістерських робіт, про що робить відповідну позначку.

Допуск студента до захисту магістерської роботи здійснює випускова кафедра за результатами попереднього захисту, засвідчуючи це у протоколі засідання кафедри. Терміни проведення попереднього захисту магістерських робіт за певною плануються не пізніше ніж за один місяць до захисту. Графік затверджується завідувачем випускової кафедри і оголошується студентам.

Перед захистом дипломні та магістерські роботи проходять обов'язкову перевірку на плагіат. Роботи, виконані не самостійно, а також ті, що не пройшли перевірку або мають понад 25% неоригінального тексту, до захисту не допускаються.

Після одержання допуску до захисту студент отримує на кафедрі філософії направлення на зовнішнє рецензування. Зовнішній рецензент - провідний спеціаліст галузі або науковець - ретельно ознайомлюється з магістерською роботою та складає **рецензію**. Відгук наукового керівника, зовнішню рецензію студент подає разом зі зброшурованою магістерською роботою.

4. НАУКОВЕ КЕРІВНИЦТВО ВИКОНАННЯМ РОБОТИ

Для керівництва магістерською роботою за студентом закріплюється науковий керівник. Керівниками магістерських робіт призначаються професори кафедри філософії Університету.

У процесі підготовки магістерської роботи студенти можуть консультиватися з викладачами інших кафедр ВНЗ, вченими інших навчальних і науково-дослідних установ, провідними спеціалістами різних галузей. При наявності офіційного консультанта, призначеного випускаючою кафедрою, титульний аркуш магістерської роботи повинен містити дані про звання, місце роботи, посаду консультанта та його підпис.

Основні функції наукового керівника:

- Допомога студенту в остаточному виборі і формулюванні теми магістерської роботи, розробці її концепції і структури;
- Поради щодо вибору літератури, спеціальних джерел, обробки та використанню матеріалів;
- Консультації щодо змісту магістерської роботи;
- Контроль за своєчасним виконанням магістерської роботи.
- Написання відгуку про магістерську роботу

5. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

6.1. Загальні вимоги

Магістерську роботу друкують за допомогою комп'ютера з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) через 1,5 міжрядкових інтервали. Висота шрифту 1,4 мм. Можна також використати папір форматів у межах від 203x288 до 210x297 мм і подати таблиці та ілюстрації на аркушах формату А3.

Обсяг магістерської роботи повинен становити 80-90 сторінок машинописного тексту (список використаних джерел та додатки до загальної нумерації не включаються.)

Тимчасові вимоги, які є чинні на період дії воєнного стану в Україні, допускають підготовку магістерської роботи обсягом 30-90 сторінок в роздрукованому, електронному або у рукописному вигляді.

Текст магістерської роботи необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – не менше 30 мм, правий – не менше 10 мм верхній – не менше 20 мм, нижній – не менше 20 мм. Шрифт друку (Times New Roman) повинен бути чітким, стрічка – чорного кольору середньої жирності. Щільність тексту магістерської роботи повинна бути однаковою.

Текст основної частини магістерської роботи поділяють на розділи та підрозділи (в ідеалі – 3 розділи (по 2-3 підрозділи) основного тексту.

Заголовки структурних частин наукової роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці в підбір до тексту.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 2 інтервалам.

Кожен новий розділ магістерської роботи необхідно починати з нової сторінки, підрозділи подають у продовження загального тексту (якщо закінчення тексту з попереднього підрозділу обіймає більш, ніж 0,7 сторінки, новий підрозділ доцільніше розпочати з нової сторінки).

До загального обсягу магістерської роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки. Але всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають суцільній нумерації.

6.2. Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами.

Першою сторінкою магістерської роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

6.3. Ілюстрації

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці, розмір яких не перевищує 0,3 формату А4, можливо подавати в магістерській роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Таблицю, малюнок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у додатках з відповідними посиланнями на

них по тексту. Схеми, креслення чи таблиці, які не є авторськими, мають містити посилання на відповідне джерело. Наприклад: *Цитовано за [7, С. 15]*

Ілюстрації позначають словом «Рис. » і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують після номера ілюстрації. Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке відтворення.

6.4. Посилання

При написанні магістерської роботи студент повинен давати посилання на джерела, матеріали, окремі результати з яких наводяться в магістерській роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена магістерська робота.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, на які дано посилання в магістерській роботі. Посилання в тексті магістерської роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком джерел, виділивши двома квадратними дужками, зі вказівкою сторінок, наприклад, «... у праці [15, С.7]», (варто врахувати, що посилання має бути не більше, ніж на 2 сторінки). У магістерському дослідженні при зазначенні наукової дискусії з певного проблемного питання варто при цитуванні зазначати також авторів зазначених наукових позицій (напр.: «як зазначає науковець М.Іваненко...»). Цитати з одного джерела можуть послідовно розміщуватись не більше, ніж на 2-х сторінках.

6.5. Список використаних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. У списку використаних джерел спочатку зазначається законодавча та нормативна база дослідження (розміщення систематично-алфавітне), потім інші джерела у алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Електронні видання подаються у загальному алфавітному порядку з обов'язковою вказівкою автора та назви цитованої роботи. Адреси сайтів без вказівки конкретного документа не є джерелом цитування!!!

Список джерел повинен містити не менше 50% літератури за останні 10 років. Посилання в тексті бакалаврської роботи робляться в квадратних дужках з наведенням порядкового номеру джерела в списку використаних джерел. Не варто включати в дужки більше трьох посилань.

Внесення до списку використаних джерел та літератури російськомовних видань (виданих на території росії, радянського союзу, республіки білорусь) не допускається. Неприйнятним також є посилання на російських, білоруських та радянських авторів. В якості історіографічної бази рекомендується використовувати сучасні наукові дослідження з країн ЄС, США, Канади.

Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно давати згідно з вимогами Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Зразки бібліографічного опису наведені у *Додатку Б*.

6.6. Додатки

Додатки оформлюють як продовження наукової роботи опісля тексту.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. У правому верхньому кутку рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки. Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д. 1.2 - другий рисунок першого розділу додатка Д); формула (А. 1) - перша формула додатка А.

7. ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

7.1 Підготовка студентів до захисту

До захисту студент готує стислу доповідь, в якій слід коротко викласти основні результати дослідження. Регламент доповіді - 15-20 хвилин (15 - виступ, 5 - відповіді на питання). На підкріплення доповіді можливо розробляти наочні матеріали (4-6 сторінок з найважливішими рисунками та таблицями).

Відгук наукового керівника (Додаток В) магістерської роботи пишеться у довільній формі з урахуванням:

- актуальності теми,
- наукового і практичного значення роботи,
- ступеня самостійності у виконанні магістерської роботи,
- новизни та оригінальності використання літератури,
- логічності,
- аргументованості змісту,
- відповідності професійній спрямованості випускника.

Науково-педагогічний працівник з науковим ступенем та вченим званням у філософській системі знання надає рецензію на магістерську роботу, в якій висвітлює позитиви проведеної роботи, звертає увагу на оформлення та її можливі недоліки.

Перед захистом доцільно ретельно прочитати зовнішню рецензію, особливу увагу звернути на висловлені рецензентом зауваження і підготувати аргументовані відповіді.

7.2. Процедура захисту

Захист магістерської роботи відбувається на відкритому засіданні екзаменаційної комісії та регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка».

Процедура захисту включає:

- доповідь студента про зміст роботи;
- запитання до автора;
- оголошення відгуку наукового керівника або його виступ (для магістерської роботи й рецензента);
- відповіді студента на запитання членів ЕК;
- заключне слово студента;
- рішення комісії про оцінку роботи.

Захист магістерської роботи фіксується у протоколі ЕК.

У своїй **доповіді** студент висвітлює такі питання:

- актуальність теми дослідження,
- мету завдання,
- об'єкт, предмет дослідження,
- методи дослідження,
- основні теоретичні положення та їх підтвердження в процесі експериментального дослідження.

Доповідь повинна тривати до 20 хвилин. Під час захисту магістерської роботи студент зобов'язаний дати вичерпні відповіді на всі зауваження у відгуках та рецензіях, а також у виступах на захисті.

Захист магістерської роботи фіксується у протоколі ЕК.

Після виступу студента оголошується відгук наукового керівника і зовнішня рецензія. Потім студент має відповісти на запитання членів ЕК та присутніх.

Після закінчення процедури захисту ЕК на закритому засіданні обговорює результати захисту магістерських робіт, оцінює їх з урахуванням складання державних іспитів і приймає рішення про присвоєння студенту-дипломнику відповідної кваліфікації. Результати захисту магістерської роботи та складання державних екзаменів визначаються оцінками за стобальною шкалою. Рішення ЕК про оцінку результатів захисту магістерських робіт (складання випускного екзамену в усній формі), а також про видачу студентам дипломів (дипломів з відзнакою) голова ЕК оголошує студентам у день захисту (складання екзамену). Результати письмового випускного екзамену голова ЕК оголошує студентам після перевірки робіт, але не пізніше наступного дня.

Студент, який не захистив випускну роботу або не склав випускний екзамен, або не з'явився на захист (випускний екзамен) без поважних причин, відраховується з університету як такий, що не пройшов Атестації.

Університет на підставі рішення Екзаменаційної комісії присуджує особі, яка успішно виконала освітню програму на певному рівні вищої освіти, відповідний ступінь вищої освіти та присвоює відповідну кваліфікацію.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Титульний аркуш магістерської роботи

**Київський університет імені Бориса Грінченка
Історико-філософський факультет
Кафедра філософії**

Допущено до захисту
Зав. кафедри _____
«__» _____ 20__ р.

УДК _____

Магістерська робота

НАЗВА МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

рівень вищої освіти: другий (магістерський)
галузь знань 03 «Гуманітарні науки»
спеціальність: 033 Філософія

прізвище, ім'я, по батькові
курс, група, факультет

підпис

Науковий керівник
прізвище, ім'я, по батькові,
науковий ступінь, вчене звання

підпис

Київ 202__

Приклади оформлення бібліографічного опису в списку використаних джерел

Законодавчі та нормативні документи

Про видавничу справу: Закон України за станом на 20 берез. 2004 р. /Верховна Рада України. Київ : Парлам. вид-во, 2004. 17 с. (Закон України)

ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).

Книги

Один автор:

Макарова М. В. Електронна комерція : посіб. Київ : Академія, 2002. 272 с.

Два автори:

Кушнарєнко Н. М., Укдалова В. К. Наукова обробка документів : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 223с.

Три автори:

Кривов'язюк І. В., Смерічевський С. Ф., Кулик Ю. М. Ризик-менеджмент логістичної системи машинобудівних підприємств : монографія. Київ : Кондор, 2018. 200 с.

Чотири та більше авторів:

Управління персоналом в умовах економіки знань: монографія / Азарєнкова Г. М. та ін. Київ : УБС НБУ. 406 с.

Окремий том багатотомного видання

Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибрані твори. Київ : Рад. шк., 1986 .Т. 1. 480 с.

Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.

Стаття з енциклопедичного видання

Енциклопедія історії України: у 10 т./ред. рада: В. М. Литвин (голова) та ін.; НАН історії України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2005. Т 9. С. 36 - 37.

Колективний автор

Менеджмент у ХХІ сторіччі: методологія і практика : колективна монографія / Полтавський національний технічний ун-т ім. Ю. Кондратюка. Полтава : Сімон, 2015. 347 с.

Конференції

Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 134 - 137.

Збірник

Україна – сузір'я культур : збірник. Київ : Новий друк, 2018. 244 с.

Дисертація

Іваненко О. М. Релігійна інтернет-комунікація у сучасному глобалізованому суспільстві: дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.11. Київ, 2017. 424 с.

Автореферат дисертації

Устьян О. Ю. Клієнтоорієнтований маркетинг підприємств сфери розваг і відпочинку : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Полтава, 2018. 20 с.

Статті із періодичного видання

Росоха В. В. Соціально-економічні аспекти використання господарського комплексу Державної кримінально-виконавчої служби. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 8, С. 69-75.

Добровольська В. Діяльність органів управління культурою як об'єкт керування документацією. *Вісник Книжкової палати*. 2012. № 4. С. 18—20

Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17 квіт. 2002 р. № 347. *Освіта*. 2002. 24 квіт. С. 2—4

Архівний документ

Діяльність історичної секції при ВУАН та зв'язаних з нею історичних установ академії в 1929 - 1930 рр. // Інститут рукопису Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського. Спр. 1686. 30 арк.

Електронні ресурси

Конституція України: Закон від 28.06.1996 №254к/96-ВР. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL:<http://zacon2.rada.gov.ua/laws/show> (дата звернення: 08.02.2020).

Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. 234 с. URL: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf (дата звернення: 02.11.2020).

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Положення про академічну доброчесність науково-педагогічних, наукових, педагогічних працівників та здобувачів вищої освіти Київського університету імені Бориса Грінченка.
2. Положення про організацію освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка.
3. Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії у Київському університеті імені Бориса Грінченка.
4. Про вищу освіту: Закон України.
5. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації Наказ МОН України від 12.01.2017 р. № 40. / Офіційний вісник України. 2017 р. № 20. ст. 576. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17>.